

TỪNG BƯỚC VỮNG CHẮC, ĐƯA CHĂN NUÔI TIẾN LÊN THEO HƯỚNG SẢN XUẤT LỚN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

PHẠM VĂN ĐỒNG

I — CHO ĐẾN NAY, NGÀNH CHĂN NUÔI LỢN CỦA TA ĐÃ CÓ NHỮNG TIẾN BỘ BƯỚC ĐẦU

... Trước hết, chúng ta phải đánh giá đúng tình hình chăn nuôi trong thời gian qua để từ đó nhìn thấy những thuận lợi và khó khăn, rút ra những kết luận, và đề ra những biện pháp giải quyết.

Tôi cho rằng: trong mấy năm nay, đặc biệt là sau hơn 3 năm thực hiện Nghị quyết hội nghị lần thứ 19 của Ban chấp hành trung ương Đảng, ngành chăn nuôi lợn của ta đã thu được một số thành tựu đáng phấn khởi.

Thành tựu quan trọng nhất, nổi bật nhất, là chăn nuôi lợn ở một số địa phương (chủ yếu là ở một số huyện) đã có bước tiến mới. Nam-ninh là điển hình của « một huyện trọng điểm chăn nuôi ». Một số tỉnh đồng bằng, một số thành phố... cũng có những tiến bộ về chăn nuôi. Đó là « một điểm được »! Nhưng ở chính « điểm được » này, chăn nuôi cũng đang đứng trước những khó khăn, đòi hỏi phải có sự chỉ đạo chặt chẽ hơn nữa, từ đó giúp cho các địa phương nói trên vượt qua hẳn những khó khăn này.

Bên cạnh « những điểm được », những « điểm chưa được » của ngành chăn nuôi vừa qua cũng khá rõ: những huyện chăn nuôi giỏi chưa phải là nhiều, những người chăn nuôi giỏi chưa phải đã thật đông, còn diện chăn nuôi giỏi chưa phải đã là lớn! Những huyện chăn nuôi khá như Nam-ninh còn ít; điểm lại

thì mới có An-thuy (Hải-phòng), Gia-khánh (Ninh-bình), Đông-hưng (Thái-bình) v.v... Còn những tỉnh chăn nuôi giỏi thì còn rất ít. Đó là chưa nói đến trong khu vực quốc doanh chăn nuôi chưa có gì đáng gọi là nổi bật! Về chỉ đạo chăn nuôi, ngoài một số huyện làm tốt, thể hiện được tương đối rõ chức năng của huyện là cấp trực tiếp chỉ đạo tác chiến, còn nói chung, sự chú ý chưa thật đến tầm yêu cầu!

Ủy ban Nông nghiệp trung ương vừa qua tuy có đề ra được một số phương thức mới chỉ đạo chăn nuôi, đó là tiến bộ, nhưng nghiêm khắc mà nói thì hiệu lực chỉ đạo của Ủy ban Nông nghiệp trung ương cũng chưa được là bao.

Từ chỗ đánh giá tình hình như vậy, chúng ta có thể kết luận:

1. Một số địa phương, chủ yếu là một số huyện, đã vượt qua những khó khăn ban đầu. Đối với những địa phương ấy, đó là điều quan trọng. Nhưng điều quan trọng hơn là những địa phương ấy đã chứng minh rằng, những nơi khác cũng có thể và hoàn toàn có khả năng đầy mạnh được chăn nuôi. Những thành tựu của phong trào chăn nuôi trong mấy năm qua đã chứng tỏ: chúng ta có khả năng đẩy chăn nuôi tiến lên và nhất định phải đưa chăn nuôi trở thành một ngành sản xuất chính. Vấn đề bây giờ là ta phải nhanh chóng nhân từ « điểm giỏi » ra « diện giỏi » và không ngừng nâng cao « trình độ giỏi » của những điểm đã « giỏi rồi ».

2. Ngay cả với những nơi, những huyện chăn nuôi giỏi, cũng chỉ mới là bước đầu đi vào « cửa ải » chăn nuôi chứ chưa phải là đã vượt qua hẳn được « cửa ải » chăn nuôi. Nói thế có nghĩa là: chưa có huyện nào, chưa có địa phương nào đã hoàn thành được việc đưa chăn nuôi lên thành một ngành sản xuất chính.

3. Trước mắt phải nhanh chóng mở rộng diện những đơn vị huyện, tỉnh chăn nuôi giỏi. Đó là việc phải làm, và hoàn toàn có thể làm được. Tôi yêu cầu các tỉnh và các huyện phải chú ý tới điểm này. Không có lý do gì, và không ai cho phép nói: « Nam-ninh làm được, nhưng tôi không làm được! ». Tất nhiên, muốn làm được như Nam-ninh thì còn phải có thời gian. Thời gian bao nhiêu lâu, nhanh hay chậm là tùy nỗ lực của từng nơi. Nhưng dứt khoát phải tiến lên như Nam-ninh đã làm.

Mặt khác, đối với những huyện đang cố gắng vượt qua « cửa ải » chăn nuôi thì ta phải cố giúp, các nơi khác phải ủng hộ, để cho nó vươn lên, vượt qua hẳn « cửa ải » chăn nuôi một cách vững vàng.

Theo tôi, hiện nay nhân từ điểm chăn nuôi giỏi ra diện chăn nuôi giỏi không phải là việc khó. Cái khó là tiếp tục nâng cao « trình độ giỏi » của những đơn vị đã được « tạm coi là giỏi », để nó có thể vượt qua hẳn cửa ải chăn nuôi, thực sự đưa được chăn nuôi lên thành một ngành sản xuất chính, theo hướng sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Đây chính là một vấn đề đáng suy nghĩ của chúng ta.

II — PHẢI GIẢI QUYẾT MỘT CÁCH VỮNG CHẮC VẤN ĐỀ THỨC ĂN CHO CHĂN NUÔI LỢN

Hiện nay, ngành chăn nuôi có khó khăn! Phải nhìn thẳng vào khó khăn mà tích cực giải quyết. Hô hào suông không bao giờ ra khỏi cửa! Né tránh thực tại không bao giờ giải quyết được vấn đề!

Cái khó nhất của ngành chăn nuôi lợn ở nước ta hiện nay là vấn đề thức ăn, đặc biệt là thức ăn tinh bột. Chúng ta phải tìm cho được cách giải quyết vững chắc nhất, cơ bản nhất vấn đề này.

Nếu các đồng chí chỉ đòi Nhà nước cho bột để phát triển chăn nuôi lợn, thì rõ ràng vấn đề không thể giải quyết được. Phải thấy rằng miền Bắc chúng ta, tuy đã có những bước tiến vô cùng to lớn trong việc sản xuất lương thực, nhưng muốn giải quyết về cơ bản vấn đề ấy chúng ta còn phải tiếp tục phấn đấu, phấn đấu trong nhiều năm nữa. Hãy xem lại sự đánh

giá của một học giả tư sản Pháp trước kia đã kết luận về vấn đề này để thấy rõ những thành tựu mà chúng ta đã đạt trên lĩnh vực này: miền Bắc Việt-nam đất hẹp người đông, nông nghiệp độc canh chỉ đủ nuôi con người theo một « khẩu phần chết đói » hoặc để muốn tránh chết đói thì con người ở đây phải di cư đi nơi khác! Nhưng bây giờ, sự thật là thế nào? Chúng ta đã giải quyết được một bước vấn đề lương thực. Tất nhiên chúng ta còn phải cố gắng nhiều hơn nữa để giải quyết một cách cơ bản vấn đề này. Và đó là một điều được khẳng định! Cho nên, trong lúc chúng ta chưa có lương thực một cách dồi dào, để giải quyết thức ăn cho lợn, có thể có mấy hướng sau đây:

a) Phải thâm canh để đưa tổng sản lượng lương thực của miền Bắc lên cao hơn nữa. Trình độ và kỹ thuật thâm canh như của ta hiện nay chưa phải là đã cao, chưa phải là giới hạn cuối cùng! Ở nhiều nước, người ta đã làm ra 10 tấn thóc/1 ha rồi! Và đó cũng chưa phải là năng suất cao nhất.

b) Phải luân canh tăng vụ, ra sức tăng nhanh hệ số quay vòng, hệ số sử dụng đất đai, từ đó mà có thêm lương thực cho người và thức ăn cho lợn. Hệ số quay vòng ruộng đất của ta hiện nay là thấp. Chúng ta phải tận dụng khả năng về mặt này nhiều hơn nữa, và làm bất cứ ở đâu, đồng bằng, trung du, cũng như miền núi.

c) Về tỉ lệ đất dành cho chăn nuôi, hiện nay có nhiều đồng chí nói: chăn nuôi phát triển, dành 5% đất là không đủ! Tôi nghĩ:

— Trước hết, phải thâm canh, phải sử dụng thật tốt chỗ đất 5% ấy để cho chăn nuôi tập thể phát triển.

— Phải đóng góp đủ nghĩa vụ lương thực cho Nhà nước.

Trên cơ sở đó mà xem xét sự cần thiết tăng hay không tăng tỉ lệ 5%. Nếu 5% không đủ thì đề 10% hoặc hơn. Nhưng vấn đề là phải dứt khoát bảo đảm mức giao khoán nghĩa vụ lương thực. Đó là một vấn đề có tính chất pháp lệnh, không ai được vi phạm. Những nơi làm tốt nhất thường lại không phải là những nơi có nhiều thuận lợi nhất, những nơi được nhiều ưu đãi nhất. Thường thì những nơi làm tốt nhất là những nơi có khó khăn nhất, những nơi dám xông vào giải quyết khó khăn mà giành lấy thắng lợi, qua đó mà trưởng thành.

Phải thấy rằng: kinh nghiệm của đồng bằng về thâm canh và luân canh còn rất phong phú.

Tiềm lực thâm canh của đồng bằng còn rất dồi dào. Khả năng thâm canh và mở rộng ở trung du và miền núi còn hết sức to lớn. Hãy làm chăn nuôi cho tốt, quản lý và chế biến phân cho chặt, ra sức sản xuất phân cho nhiều; đó là con đường « lấy lợn nuôi lợn », là con đường phát triển chăn nuôi cơ bản nhất, chiến lược nhất của miền Bắc nước ta.

III — PHẢI HIỂU VÀ LÀM SẢN XUẤT LỚN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA TRONG CHĂN NUÔI LỢN Ở MIỀN BẮC NƯỚC TA NHƯ THẾ NÀO?

Sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, theo nghĩa chung nhất, là một nền sản xuất dựa trên cơ sở quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa, với kỹ thuật hiện đại, cơ cấu cân đối, và mục đích cơ bản của nó là phải tạo ra cho được một năng suất lao động cao và một khối lượng sản phẩm hàng hóa ngày càng nhiều.

Trong chăn nuôi, trước hết, có thể hiểu sản xuất lớn là phải cơ giới hóa và phải có những đơn vị lớn. Mà nếu đã là đơn vị lớn, tức là qui mô lớn, thì thường kéo theo phải cơ giới hóa. Vậy là qui mô chăn nuôi trước hết phải phù hợp cho được với phương thức chăn nuôi. Qui mô to mà phương thức lạc hậu thì càng lỗ. Phải có phương thức chăn nuôi trước rồi mới định ra qui mô, chứ không nên cứ định ra qui mô mà không để ý tới phương thức.

Cơ giới hóa và đơn vị lớn, ta chọn cái nào? Ta làm cái nào?

Theo tôi: ta phải làm cả hai, nhưng không phải là làm ngay một lúc ở tất cả các khu vực chăn nuôi và ở tất cả các khâu của chăn nuôi.

a) Trước hết, những đơn vị lớn và có cơ giới hóa của ngành chăn nuôi phải là ở khu vực chăn nuôi quốc doanh.

Vậy thì những đơn vị đó phải làm gì?

Thứ nhất, quốc doanh phải làm giống, cả giống gia súc và giống cây trồng. Quốc doanh phải thông qua việc làm giống mà thể hiện vai trò « sản xuất lớn » của mình. Vì sao vậy? Vì:

— Ai làm được việc nhập nội giống? Quốc doanh làm.

— Ai làm được việc chọn lọc giống trong nước? Quốc doanh làm.

— Ai làm được việc thuần hóa giống? Quốc doanh làm.

Ở các nước, khi người ta đưa chăn nuôi lên sản xuất lớn, đều phải làm như thế cả.

Thế mà ở ta quốc doanh không làm được giống thì không đúng đâu! Bây giờ, vì quốc doanh chưa làm được, cho nên hợp tác xã,

gia đình xã viên người ta phải làm đỡ. Nhưng rồi quốc doanh phải tích cực tiến tới làm công tác giống cho kịp được.

Công tác giống phức tạp và quan trọng lắm. Giống là « tiền đề » của chăn nuôi! Giống mà không tốt thì nuôi đến mấy cũng khó lớn lắm. Ông cha ta đã có câu « tốt giống, tốt mạ, tốt mạ, tốt lúa » là thể đẩy các đồng chí ạ!

b) Thứ hai, cái lớn trong quốc doanh phải thể hiện ở khâu « chế biến thức ăn theo phương pháp công nghiệp » với những xí nghiệp qui mô lớn. Vì chỉ có quốc doanh mới có sức tập trung được hàng vạn, hàng chục vạn tấn ngũ cốc để sản xuất ra thức ăn tổng hợp; chỉ có quốc doanh mới biết được và mới nắm được một năm có trong tay bao tấn gạo, ngô, mì để dành cho thức ăn gia súc.

Chính ở những lĩnh vực trọng điểm, những thành phố trọng điểm, những vành đai trọng điểm, quốc doanh nên xây dựng những nhà máy chế biến thức ăn tổng hợp với qui mô lớn và trình độ cơ giới hóa cao, nhằm cung cấp thức ăn cho một diện rộng.

Tuy nhiên, để quyết định xây dựng những nhà máy chế biến thức ăn qui mô lớn như thế, trước tiên phải tính tới nguyên liệu. Nguyên liệu là gì? Ở đâu? Có thường xuyên không? Sau đó mới tính tới trang bị thiết bị hiện có, và cuối cùng, cân đối xong các mặt thì hãy quyết định xây.

Làm được hai khâu sản xuất giống và chế biến thức ăn, quốc doanh đã giải quyết được hai điều cơ bản: cung cấp giống tốt và cung cấp thức ăn có khâu phân mang tính khoa học cao!

Còn khâu nuôi dưỡng để lấy sản phẩm tiêu dùng ngay trong chăn nuôi như thịt, trứng... theo tôi nên học tập ở các nước tiên tiến.

Vì dụ chăn nuôi gà ở các nước đó ai cũng làm được, gia đình nào cũng làm được. Một người bình thường nuôi được hàng trăm con gà. Vì: giống gà tốt, quốc doanh bán cho người ta, thức ăn tốt với khâu phân tối ưu, quốc doanh bán cho người ta. Người dân ký hợp đồng, nhận thức ăn và con giống về thực hiện nốt khâu nuôi dưỡng, thực hiện tốt chu trình chăn nuôi khép kín. Kết quả sau một thời gian, mang thịt, trứng... giao lại cho Nhà nước theo hợp đồng. Phần lãi dôi ra, mình được hưởng. Như vậy là người ta đã biết cách tổ chức sản xuất lớn ngay trong qui mô nhỏ, nghĩa là ngay trong khu vực chăn nuôi gia đình. Qui mô tuy nhỏ nhưng phương thức sản xuất, trình độ kỹ thuật lại rất cao, vì toàn sử dụng những thành tựu tiên tiến nhất của chăn nuôi trong nước và nước ngoài.

c) Thứ ba, cái « lớn » trong chăn nuôi quốc doanh phải thể hiện ở công tác thứ 1, vì chỉ có Nhà nước mới có đủ phương tiện, đủ tiền để xây dựng những xí nghiệp thuộc thủ 1 qui mô lớn, trình độ hiện đại, sản phẩm của một xí nghiệp làm ra đủ để phục vụ cho diện rất lớn.

Vậy là, trên cơ sở tổ chức lại ngành chăn nuôi theo hướng sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa mà chúng ta đã đưa chăn nuôi trở thành một ngành sản xuất chính trong nông nghiệp.

Vậy thế nào là một ngành sản xuất chính? Chăn nuôi chỉ trở thành một ngành chính khi giá trị tổng sản lượng và năng suất tính thành tiền của nó ít ra là bằng hoặc vượt ngành trồng trọt.

Trồng trọt, theo tôi, có những hạn chế về diện tích, về năng suất. Diện tích trồng trọt rõ ràng là có hạn. Năng suất cây trồng có lẽ cũng có hạn thôi. Còn chăn nuôi, khả năng thật rất lớn! Ta còn trung du, miền núi với ba thể mạnh: chăn nuôi, nghề rừng và trồng cây công nghiệp!

Sau này, chăn nuôi phải phấn đấu tiến lên để cải tiến cơ cấu bữa ăn của nhân dân ta: bột thành phần bột, tăng thành phần thịt, cá, trứng. Và như thế là tốt lắm, là khoa học lắm!

Tóm lại: với sự nỗ lực của toàn dân, với tác động mạnh mẽ của khoa học kĩ thuật, tập trung vào các khâu: thức ăn, giống, thú 1 v.v... chăn nuôi nước ta sẽ dần dần tiến lên thành ngành sản xuất chính, theo hướng sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Đây là một sự nghiệp của toàn dân. Phải dựa vào toàn dân, dựa vào quần chúng nhân dân mà đưa dần chăn nuôi lên ngành chính, theo hướng sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Quá trình đưa chăn nuôi lên ngành chính là một quá trình phấn đấu gian khổ nhưng rất vẻ vang.

IV — MỘT VÀI NÉT VỀ HƯỚNG PHÁT TRIỂN NHỮNG GIA SÚC KHÁC: GÀ, VỊT, TRÂU, BÒ...

Trước hết, ta phải khẳng định quyết tâm chăn nuôi lợn cho tốt, rồi từ những kinh nghiệm chăn nuôi lợn tiến lên mở rộng chăn nuôi những gia súc khác. Chăn nuôi lợn mà tốt thì rồi chăn nuôi gà, vịt, trâu, bò... cũng sẽ tốt. Tôi nói như vậy không có nghĩa là ta chỉ nuôi mỗi một con lợn mà thôi. Tôi nghĩ rằng: phải tập trung chăn nuôi tốt con lợn, và trong khi làm việc đó ta phải rút kinh nghiệm kịp thời để phát triển chăn nuôi các gia súc khác. Ví dụ:

Gà: là con có nhiều ưu thế! Hiếm có con gia súc nào lại tăng trọng nhanh như gà, cho ta một lượng thịt và trứng trên một đơn vị thể trọng, trong một đơn vị thời gian nhiều như gà. Với một nước nông nghiệp như nước ta, cây cỏ xanh tươi, bốn mùa ấm áp, nuôi gà là « trúng » lắm. Cho nên ta cần phát triển chăn nuôi gà. Trong thời gian qua, chăn nuôi gà ở các gia đình xã viên có tiến bộ rất nhiều. Nhưng khó khăn lớn nhất hiện nay cho việc phát triển chăn nuôi gà ở các hộ xã viên là ta vẫn chưa giải quyết được thuốc chống ru, chống toi. Chỉ cần có thuốc chống ru, chống toi hiệu lực cao để sử dụng là đàn gà của ta sẽ phát triển khá. Tất nhiên Nhà nước có thức ăn bán thêm thì chăn nuôi gà càng tốt hơn.

Vịt: Con vịt trong chăn nuôi nước ta cũng là con có ưu thế! Vịt ít bị dịch bệnh hơn gà, dễ nuôi, tận dụng thức ăn tốt, tốc độ lớn nhanh, đòi hỏi xây dựng cơ bản ít. Con vịt « kinh tế » lắm! Nuôi vịt « một vốn bốn lời ». Tuy nhiên phát triển chăn nuôi vịt phải có trọng điểm, phải có điều kiện nhất định. Nuôi vịt không khó nhưng yêu cầu phải quen, phải có một trình độ kĩ thuật nhất định.

Con trâu đối với ta rất quan trọng. Các đồng chí ở Ủy ban Nông nghiệp trung ương phải cùng bàn bạc với các địa phương, hết sức đẩy chăn nuôi trâu lên. Phải hết sức phát triển nghề nuôi trâu trong thời gian tới. Ở đồng bằng, trung du, miền núi đều có thể nuôi được trâu. Giống trâu của ta không xấu lắm đâu. Lấy sữa trâu, tôi nghĩ là được. Ở Ấn-độ họ có cách sản xuất lớn trong kinh doanh sữa trâu rất tài. Có những công ti, sáng sủa họ cho ô-tô đi đến các làng mua sữa trâu của nông dân. Họ vắt hộ sữa trâu của từng người, thử độ bơ, rồi trả tiền. Sữa càng nhiều bơ, giá càng cao. Xong rồi họ tập trung sữa trâu vào những thùng chuyên dùng lớn, mang về thành phố, chế biến theo lối công nghiệp, tận dụng triệt để các thành phần trong sữa trâu. Sản phẩm làm ra rất phong phú: pho mát, bơ, sữa chua...

Đó chính là « lấy nhỏ làm lớn », tổ chức để những đơn vị nhỏ phục vụ cho sản xuất lớn.

Bò: Phải phát triển bò có trọng điểm. Đồng bằng có thể nuôi đủ lợn, gà, vịt, ngan, ngỗng, trâu... Nhưng bò thì phải nuôi ở trung du và miền núi, bởi vì bò rất cần đồng cỏ. Ta phải phát triển nghề nuôi bò để lấy sữa và cả để lấy thịt. Phải nhập thêm những giống bò tốt, thích hợp với hoàn cảnh nước ta. Phải tiến tới có sữa bò và thịt bò cung cấp được trong nước, và trong tương lai là cho cả xuất khẩu nữa.